

[Udenrigsministeren]

bidrage med? Det er forståeligt, at spørgsmålet om Norden som atomvåbenfri zone er kommet til at indtage en mere fremtrædende plads i debatten i de nordiske lande.

Tanken er som bekendt ikke ny. Så langt tilbage som i maj 1963 foreslog Finlands præsident, Kekkonen, at de nordiske lande som en videreførelse af deres faktiske politik på atomvåbenområdet hversidigt skulle forpligte sig til ikke at erhverve eller tillade placering af fremmede staters atomvåben på deres territorier. Fra finsk side har man gennem årene ved forskellige lejligheder gennemført forslaget.

Skiftende danske regeringer har reageret på den måde, at en formalisering af Nordens faktiske atomvåbenfri status ud fra sikkerhedspolitisk synsvinkel hverken var nødvendig eller ønskelig. Man ville imidlertid være rede til at overveje muligheden af en sådan formalisering, hvis dette kunne ske som led i etableringen af en almindelig europæisk sikkerhedsordning og under forudsætning af, at tilgrænsende områder inddrages. Norge har ligget på linje med Danmark, og Sverige har i lyset af sin traditionelle sikkerhedspolitik indtaget en lignende holdning til det finske forslag.

I sin nytårstale i år gav den daværende norske statsminister, Nordli, udtryk for, at Norge ville være rede til at traktatfæste Nordens atomvåbenfri status, hvis dette kunne ske i en bredere sammenhæng i vor verdensdel.

Formentlig på baggrund af den stigende interesse for spørgsmålet, som kunne konstateres i de nordiske lande efter den norske statsministers udtalelse, fremkom der fra sovjetisk side et nyt udspil. Præsident Leonid Bresjnev udtalte således i juni i år i et interview til en finsk avis, at Sovjetunionen – ud over det tidligere ofte fremsatte tilbud om en garanti om ikke-anvendelse af atomvåben over for lande, der ikke har atomvåben på deres område – ikke udelukkede muligheden af at overveje visse andre foranstaltninger, som berører sovjetisk område i egne, som grænser op til en atomvåbenfri zone i Norden.

Efter fremkomsten af denne tilkendegivelse gentog jeg den danske regerings holdning til tanken om en atomvåbenfri zone i Norden, idet jeg tilføjede, at jeg gerne ville se noget positivt i præsident Bresjnevs udtalel-

ser om inddragelse af sovjetiske områder, som jeg håbede indebar en erkendelse af, at spørgsmålet måtte ses i en større europæisk sammenhæng. Jeg efterlyste derfor en nærmere præcisering af udtalelsens indhold.

Denne udvikling var baggrunden for, at spørgsmålet om Norden som en atomvåbenfri zone for første gang blev taget op til formel drøftelse på det nordiske udenrigsministermøde i København den 2. september 1981. Som det fremgik af communiquéet, informerede ministrene hinanden om de forudsætninger, som ud fra landenes forskellige sikkerhedspolitiske situation må gælde for arbejdet for en kernevåbenfri zone i nordisk område, og enedes om at holde fortsat kontakt om deres videre arbejde med sagen.

Under min samtale i september i New York med den sovjetiske udenrigsminister, Gromyko, forsøgte jeg, bl. a. med henblik på de videre nordiske kontakter, at få præciseret indholdet af præsident Bresjnevs udtalelse. Gromyko gav bl. a. udtryk for, at man fra sovjetisk side havde fremlagt et forslag vedrørende en atomvåbenfri zone i Norden. Det var nu op til de nordiske lande at give et klart svar herpå. Før dette var sket, ønskede man ikke fra sovjetisk side yderligere at kommentere og uddybe forslaget. Det hørte til under de egentlige forhandlinger, hvor vi altså ikke ville vide, hvad vi i realiteten skulle forhandle om. Det er nu engang ikke videre hensigtsmæssigt. Også fra svensk, norsk og finsk side er der uden held blevet gjort forsøg på at opnå en præcisering af præsident Bresjnevs udtalelse. Jeg foretrækker at benytte udtrykket »udtalelse« fremfor udtrykket »forslag«.

Regeringen er fremdeles af den opfattelse, at det ikke har noget formål at udstede erklæringer, der – som forholdene nu engang er – ikke vil kunne skabe nogen større sikkerhed for vort land. Vi kan jo ikke isolere os fra de realiteter, som omgiver os. Selv om situationen i det nordiske område er af betydning i Øst-Vest-forholdet, må vi nok erkende, at en eventuel formalisering af den allerede eksisterende atomvåbenfri tilstand i Norden ikke reelt set vil spille nogen større rolle i Øst-Vest-sammenhæng.

Anderledes stiller det sig i en større europæisk sammenhæng, en del af en bredere europæisk ordning, som vedrører atomvåb-